

บทที่ 6

สรุปและข้อ เสนอแนะ

บทสรุป

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับพิธีกรรมและ โครงสร้างทางสังคม ของชุมชนลาวโซ่ง ที่หมู่บ้าน บ้านสระตาบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัด นครปฐม การศึกษาวิจัย เป็นการศึกษา เฉพาะกรณี เน้นหนักในทางการวิจัยภาคสนาม โดย ใช้เวลาในการ เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นเวลา 7 เดือนเศษ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เป็นประมูม ใ้มากที่สุด

ดังได้กล่าวแล้วว่า ลาวโซ่ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่อาศัยกระจัดกระจาย อยู่ทั่วไปในประเทศไทย และได้ชื่อว่า เป็นชนชาติไทยโบราณ สาขาไทดำ หรือ ผู้ไทดำ มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณแคว้นสิบสองจุไทย ลาวโซ่งได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยหลายครั้ง สาเหตุของการอพยพคือ ผลของการกระทำสงคราม เป็นส่วนใหญ่ โดยลาวโซ่งอพยพเข้ามา ในประเทศไทยครั้งแรกในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี และอพยพเข้ามาอย่างมากมายอีกครั้ง ในสมัยรัชกาลที่ 3 เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ภายหลังแพร่กระจายไปยัง จังหวัดใกล้เคียง เช่น ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี สุโขทัย พิจิตร พิษณุโลก กาญจนบุรี ลพบุรี สระบุรี พุมพร สุราษฎร์ธานี อย่างไรก็ตามแม้ลาวโซ่งได้อพยพ เข้ามาและรวมกลุ่มกัน ตั้งรกรากในประเทศไทย เป็นเวลานาน ถ้าจะนับตั้งแต่การอพยพครั้งยิ่งใหญ่ที่ลาวโซ่งอพยพ เข้ามา เป็นจำนวนมากในสมัยรัชกาลที่ 3 จนถึงปัจจุบันรวมเป็นเวลาประมาณ 150 ปี แล้วลาวโซ่งก็ยังคงรักษา เอกลักษณ์ประจำกลุ่มไว้ได้อย่างเหนียวแน่น อาทิ ทางด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ การแต่งกาย อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็น เอกลักษณ์ของตนเอง แตกต่างจากคนไทยส่วนใหญ่

หมู่บ้านบ้านสระ ตาบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็น ชุมชนที่มีลาวโซ่งอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นที่สุดในจังหวัดนครปฐม ลาวโซ่งที่นี่ยังคงรักษา

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีประจำกลุ่มไว้อย่างเหนียวแน่น มีการปฏิบัติพิธีกรรมกัน
อย่างเคร่งครัด ชีวิตประจำวันผูกพันอยู่กับความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมดั้งเดิม

จากการศึกษาวิจัย พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวโซ่ง ผลการวิจัย
พบว่า

พิธีกรรมในสังคมลาวโซ่งแบ่งได้ 2 ประเภท คือ พิธีกรรมตามแนวพุทธศาสนา
ซึ่งเป็นในลักษณะพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน และพิธีกรรมตามความเชื่อถือดั้งเดิมคือความเชื่อ
ในการนับถือผีและสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อถือ
ดั้งเดิมนั้น เป็นสิ่งที่ลาวโซ่งถือปฏิบัติกันมาจนกลายเป็นประเพณี โดยไม่มีใครสงสัย หรือ
โต้แย้งคงปฏิบัติตามกันเรื่อยมาจนถึงในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ พิธีเสนรีออน ๗ เช่น พิธีเสนรีออน
หรือการเลี้ยงผีบรรพบุรุษ พิธีแต่งงาน พิธีศพ และพิธีบูชาศาลหมู่บ้าน พิธีกรรมเหล่านี้จะมี
เอกลักษณ์ของกลุ่มลาวโซ่งโดยเฉพาะ ไม่เหมือนคนไทยทั่วไป แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าพิธีกรรม
ของลาวโซ่ง มีบางอย่างคล้ายกับวัฒนธรรมของจีน เช่นการใช้ตะเกียบคีบอาหาร เช่นผี
ในพิธีเสนรีออน ลักษณะการไหว้ของเจ้าบ่าวในพิธีแต่งงาน การจำลองสิ่งของเครื่องใช้
ต่าง ๆ มอบให้ผู้ตายในพิธีศพ และการที่ลูกชายจะต้องโกนศีรษะเมื่อพ่อแม่ตาย ตลอดจน
ลักษณะการสืบตระกูลจากบรรพบุรุษที่ลาวโซ่ง เรียกว่า "สิง" นั้นก็มีความหมายเช่นเดียวกับ
"แซ่" ของจีนด้วย ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ถิ่นเดิมของผู้ไทดำ หรือลาวโซ่ง ซึ่งอยู่บริเวณ
สิบสองจุไทนั้นอยู่ทางตอนเหนือของเวียดนามและอยู่ใกล้ตอนใต้ของจีน และตามประวัติศาสตร์
เมืองแก่งซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางของผู้ไทดำในแคว้นสิบสองจุไท เคยอยู่ภายใต้การปกครอง
ของจีนด้วย จึงอาจเป็นไปได้ที่ว่าลาวโซ่ง จะได้รับอิทธิพลบางอย่างจากวัฒนธรรมจีน

ที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ พิธีกรรมของลาวโซ่งยังแสดงให้เห็นวิถีการดำเนิน
ชีวิตและวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันแบบไทยลาว ซึ่งคล้ายคลึงกับคนไทยลาวทางภาคอีสาน
ของไทยด้วย เช่น ในด้านอาหารการกิน ความเชื่อในการนับถือผีต่าง ๆ ตลอดจน ความรัก
พวกพ้อง และการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มมีความผูกพันกันในหมู่เครือญาติ เป็นต้น

สังคมลาว ไช่งมีพิธีกรรมมากมายที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายตามความ เชื่อดั้ง เดิม โดยลาว ไช่งถือปฏิบัติกันอย่าง เคร่งครัด การปฏิบัติพิธีกรรม ถือ เป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของคนลาว ไช่งในอันที่จะอยู่ในสังคม เช่น พิธี เสน เรือน ลาว ไช่ง ทุกครอบครัวจะต้องจัดพิธี เสน เรือนอย่างน้อย 3 ปีค่อครั้ง โดยถือ เป็นหน้าที่ของลูกชาย ทุกคนจะต้องปฏิบัติการ เสน เรือน หรือ เลี้ยงผิบรพบุรุษ ซึ่งถือ เป็นประเพณี ครอบครัว ไคไม่ปฏิบัติพิธีกรรมนี้ครอบครัวนั้นจะถูกวิพากษ์วิจารณ์และทำให้คนในบ้านขาดความมั่นคงทางจิตใจ เพราะเชื่อว่าถ้าไม่ เสน เรือนผิบรพบุรุษจะไม่คุ้มครองและทำให้เจ็บป่วยได้ นอกจากนี้ในพิธีบูชาศาลหมู่บ้านก็เช่นเดียวกัน ลาว ไช่งทุกคนถือ เป็นหน้าที่ที่จะต้อง เข้าร่วม ในพิธีบูชาศาลหรือ เลี้ยงศาลของหมู่บ้านเมื่อถึงวันเลี้ยงศาลประจำปี ใครจะทำ เป็นไม่รู้จัก ไม่สนใจไม่ได้เพราะต่าง เชื่อว่าถ้าทำอย่างนั้น เจ้าหอจะไม่คุ้มครอง และทำให้ทำมาหากินไม่ขึ้นครอบครัวตลอดจนหมู่บ้านจะไม่สงบสุข ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การปฏิบัติพิธีกรรมตามความ เชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีนั้น เป็น เรื่องที่ลาว ไช่งทุกครอบครัวและทุกคนถือว่า เป็นหน้าที่ ไม่มีใครบังคับแต่พอใจและพร้อมใจที่จะปฏิบัติ โดยถือ เป็นประเพณีและเชื่อว่าเป็นสิ่งดีงาม ทำให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้กระทำโดยไม่มีใครสงสัยหรือ โต้แย้ง อย่างไรก็ตามการกระทำ พิธีกรรมของลาว ไช่งนั้นมิใช่ เป็นการกระทำเพียง เพื่อหน้าที่ เท่านั้น แต่ยังมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่สำคัญไปกว่านั้นด้วย กล่าวคือ การกระทำพิธีกรรม เพื่อแสดงความกตัญญูแก่เวทิต่อบรรพบุรุษระลึกถึงบรรพบุรุษและผู้มีพระคุณ กระทำ เพื่อให้มีการห่มปะสังสรรค์กันในหมู่ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านใกล้เคียง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ กระทำ เพื่อสร้างความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คณะและในหมู่บ้าน กระทำ เพื่อแสดงถึงสถานภาพและศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูล ตลอดจนกระทำ เพื่อตอบสนองความมั่นคงทางจิตใจ, รวมทั้ง เพื่อ เป็นการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมของกลุ่มชนไว้สืบไป

เนื่องจากลาว ไช่งมักจะอยู่รวมกัน เป็นกลุ่ม และมีพิธีกรรมในระดับครอบครัวของคนในหมู่บ้านบ่อยครั้ง ตลอดจนมีพิธีกรรมระดับหมู่บ้านด้วย ทำให้ลาว ไช่ง ได้ห่มปะสังสรรค์และช่วยเหลือกันอยู่เสมอ ความสามัคคีในหมู่บ้านจึงมีมาก ไม่พบว่ามี การขัดแย้งระหว่างผู้นำหมู่บ้าน กับชาวบ้าน หรือระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านด้วยกันในหมู่บ้านแต่

อย่างไรก็ดี ทั้งนี้ เนื่องจากมีพิธีกรรมเข้ามา เป็นตัวช่วยประสานให้พบปะกัน อย่างน้อยก็ใน ช่วงการประกอบพิธีกรรม ทั้งในระดับครอบครัวและระดับหมู่บ้าน เป็นการช่วยกระชับ ความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น ดังนั้นพิธีกรรมจึง เป็นปัจจัย สำคัญที่สุดในการดำรงไว้ ซึ่งความ เป็นเอกฉันท์ทางสังคม ของสังคมลาวโซ่ง และเนื่องจาก พิธีกรรมตามความ เชื่อ คึง เดิมมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตในสังคมลาวโซ่งมาก ดังนั้นพิธีกรรมจึงกลายเป็น สัญลักษณ์ของการรักษา เอกลักษณ์ของชุมชน เป็นกิจกรรมทางสังคมที่แสดงถึงลักษณะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ในสังคมลาวโซ่ง พิธีกรรมแสดงให้เห็น ถึงความเชื่อในด้านการนับถือผีต่าง ๆ เช่น พิธีเสน เรือน เป็นสัญลักษณ์ของการบูชา ศิบรรพบุรุษ การเสน เต็ง เป็นการบูชาผีแถน พิธีบูชาศาลหมู่บ้าน เป็นการบูชาผีประจำ หมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนั้นความ เชื่อในการนับถือผีก็ยังคงแทรกอยู่ในพิธีกรรม เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอีกด้วย เช่น การทำปาดคง พิธีแต่งงาน พิธีศพ และพิธีเสน แก่เคราะห์ ต่าง ๆ แม้ว่าในปัจจุบันความทันสมัยต่าง ๆ จากสังคมภายนอกจะแพร่กระจาย เข้าไปใน หมู่บ้าน แต่ความเชื่อ เกี่ยวกับการนับถือผีก็ไม่ได้เสื่อมคลายลงแม้แต่น้อย การปฏิบัติพิธีกรรม เกี่ยวกับความ เชื่อ เรื่องผียังพบเห็นได้ทั่วไปในหมู่บ้าน

นอกจากนี้พิธีกรรมยังแสดงออกถึงสถานภาพของบุคคลและของกลุ่มบุคคลด้วย สถานภาพของบุคคลในสังคมลาวโซ่งนั้น แตกต่างกันทาง เพศอย่าง เด่นชัดมากกว่าทางด้าน อายุ การศึกษา หรืออาชีพ ในสังคมลาวโซ่ง มักให้ความสำคัญแก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง และผู้ชายจะมีสถานภาพสูงกว่าผู้หญิงด้วย ตามประเพณีของลาวโซ่งถือว่า ลูกชาย เป็นที่ ขึ้นชมของครอบครัวมากกว่าลูกสาว เพราะลูกชายเป็นที่พึ่งของพ่อแม่ไปจนแก่เฒ่า และ เมื่อพ่อแม่ตายไป ลูกชายจะต้องทำหน้าที่เลี้ยงผีพ่อแม่อีกด้วย โดยการทำปาดคง และทำ พิธีเสน เรือน ส่วนลูกสาว เมื่อแต่งงานแล้วต้องไป เข้าผีฝ่ายสามี และเลี้ยงผีพ่อแม่ฝ่าย สามีสืบต่อไป ฉะนั้นลูกสาวถึงไม่มีหน้าโดยตรงในการ เลี้ยงผีพ่อแม่ของตน

สถานภาพของบุคคลเป็นตัวกำหนดบทบาท สิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อกันและกันของบุคคลในครอบครัวและในสังคม ซึ่งการปฏิบัติตามสถานภาพของบุคคลใน สังคมย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกในสังคมในส่วนที่เกี่ยวกับความร่วมมือ ตามสิทธิหน้าที่ อันพึงมีต่อกัน ซึ่งมีผลต่อการจัดระเบียบสังคมของลาวโซ่ง

จึงอาจกล่าวได้ว่า การปฏิบัติพิธีกรรมต่าง ๆ ของลาวโซ่งนั้น เป็นการยืนยัน โครงสร้างทางสังคมที่มีอยู่ พิธีกรรมจึงมีหน้าที่สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับสังคมและเป็น สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนตลอดจนเป็นสัญลักษณ์ที่ แสดงถึง สถานภาพระหว่างบุคคลในสังคมที่ประกอบกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็น โครงสร้างทางสังคมของลาวโซ่ง

ในด้านโครงสร้างทางสังคมของลาวโซ่งนั้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า โครงสร้างทางสังคมที่เห็นได้ทางกายภาพกับ โครงสร้างทางสังคมที่ตีความได้จากพิธีกรรมมีความสอดคล้องกัน ดังนั้นพิธีกรรมสามารถสะท้อนให้เห็น โครงสร้างทางสังคมได้ทั้งในระดับครอบครัวและระดับชุมชนหมู่บ้าน

ในด้านโครงสร้างทางสังคมระดับครอบครัวพบว่า หลักเกณฑ์ในการจัดระเบียบครอบครัวของลาวโซ่งนั้นใช้ระบบเครือญาติ เป็นเกณฑ์ โดยมีแนวความคิดเรื่องผีเดียวกัน เป็นสัญลักษณ์ร่วมกัน ระบบเครือญาตินี้ เปรียบเสมือนวงกลมใหญ่ที่ล้อมสมาชิกของครอบครัวลาวโซ่งไว้โดยรอบ สมาชิกแต่ละคนมีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกอื่น ๆ มากน้อยตามความสัมพันธ์กัน สิ่งที่น่าสนใจในระบบเครือญาติของลาวโซ่งคือ วิธีการที่คนในครอบครัวของลาวโซ่งนับญาติ โดยการนับจากญาติทางสายโลหิต และญาติทางการแต่งงาน โดยเฉพาะบรรดาสะใภ้อันได้แก่ พี่สะใภ้ น้องสะใภ้ ลูกสะใภ้ หลานสะใภ้ ซึ่งลาวโซ่งนับว่าเป็นญาติผีเดียวกันและมีวิธีการกำหนดความสำคัญของสมาชิกไว้แน่นอน โดยยึดหลักการจัดลำดับในด้านอาวุโส ในด้านการจัดลำดับเครือญาติของลาวโซ่งนั้น มีแนวโน้มที่เป็นการจัดลำดับเครือญาติแบบฝ่ายเดียว โดยถือเอาเครือญาติฝ่ายพ่อเป็นสำคัญ เป็นการสืบเชื้อสายหรือสืบผีทางฝ่ายพ่อ ทั้งนี้สอดคล้องกับการเลือกที่อยู่อาศัยอย่างถาวรหลังจากการแต่งงาน และการให้มรดกที่ให้ความสำคัญกับฝ่ายชายมากกว่าฝ่ายหญิง ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะต้องใช้นามสกุลสามีและนับถือผีฝ่ายเดียวกับสามี ลูกที่เกิดมาใช้นามสกุลของพ่อ และสืบผีฝ่ายพ่อต่อไป ภายในครอบครัวพ่อจะเป็นผู้นำและเป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจตัดสินใจขัดแย้ง และมีอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน สามีมีอำนาจมากกว่าภรรยา ภรรยาจะมีภาระปล่อยให้การตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ หรือการตัดสินใจในขั้นสุดท้ายให้เป็นหน้าที่ของสามี ดังนั้น

โครงสร้างอำนาจในครอบครัวของลาวโซ่งจึง เป็น แบบผู้ชายหรือบิดา เป็นใหญ่ นอกจากนี้
ชีวิตการแต่งงานในสังคมลาวโซ่งนั้นจะมีลักษณะ เป็นแบบผัว เดียวเมีย เดียว

ส่วนในด้านโครงสร้างทางสังคมระดับชุมชนหมู่บ้านนั้น พบว่า ชุมชนลาวโซ่ง
เป็นชุมชนที่ขึ้นอยู่กับระบบ เครือญาติ อันประกอบด้วย เครือญาติทางสายโลหิตได้แก่ บุคคล
ในกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง เนื่องจากมีบรรพบุรุษร่วมกันและ เครือญาติทางการแต่งงาน
ซึ่งรวม เรียกว่า เครือญาติผีเดียวกัน ดังนั้นชุมชนหมู่บ้านลาวโซ่งจึงประกอบด้วยครอบครัว
หลาย ๆ ครอบครัวที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทาง เครือญาติไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ชุมชนลาวโซ่ง
มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นในหมู่เครือญาติ เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมใด ๆ ขึ้นมา
ก็ตาม จะมีเครือญาติมาร่วมในพิธีกรรมนั้น ๆ อย่างพร้อมเพรียงไม่ว่าจะเป็นเครือญาติผีเดียวกัน
หรือ เครือญาติต่างผีกัน โดยเฉพาะบุคคลที่เป็น เครือญาติผีเดียวกันนั้นจะขาดไม่ได้เลย
เครือญาติผีเดียวกันนั้นนับทางฝ่ายชายหรือฝ่ายพ่อ เป็นสำคัญ

ชุมชนหมู่บ้านลาวโซ่งมีการจัดลำดับชั้นทางสังคมตาม ลักษณะพื้นฐานวัฒนธรรม
ของสังคมไทดำ โดยใช้วงศ์ตระกูล เป็นเกณฑ์ในการแบ่งชนชั้น และแบ่งออกได้ 2 ชนชั้น
คือ ชนชั้นผู้ท้าว ซึ่งหมายถึงบุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกิดในตระกูลผู้ท้าว ซึ่งลาวโซ่งมีความ
เชื่อว่าผู้ท้าว เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากเจ้า หรือผู้ปกครอง เมืองในสมัยก่อน และชนชั้นผู้น้อย
ซึ่งหมายถึงบุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกิดในตระกูลสามัญชน ซึ่งลาวโซ่งมีความ เชื่อว่า ผู้น้อย
เป็นผู้อยู่ใต้การปกครองของผู้ท้าวในสมัยก่อน การจัดลำดับชั้นทางสังคมตามความเชื่อ
ดั้งเดิมออก เป็น ชนชั้นผู้ท้าวและชนชั้นผู้น้อยนี้ ในปัจจุบันไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในการ
ดำเนินชีวิต สภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนอาชีพของผู้ท้าวและผู้น้อยก็คล้ายคลึงกัน จนดูไม่
ออกว่าใคร เป็นผู้ท้าวใคร เป็นผู้น้อย แต่จะก่อให้เกิดความแตกต่างในการปฏิบัติพิธีกรรม
ต่าง ๆ ระหว่างผู้ท้าวกับผู้น้อย กล่าวคือการจัดพิธีกรรมของผู้ท้าวจะใหญ่และหรูหรากว่า
ของผู้น้อย ลาวโซ่งทุกคนรู้ตัวดีว่าตน เป็นผู้ท้าวหรือผู้น้อย และรู้ถึงความแตกต่างในการปฏิบัติ
พิธีกรรมระหว่างผู้ท้าวกับผู้น้อย ผู้ท้าวและผู้น้อยจะไม่ปฏิบัติพิธีกรรมในท้องผี เรือร่วมกัน
โดยเฉพาะพิธีกรรมที่เกี่ยวกับบรรพบุรุษ เพราะถือว่าผีผู้ท้าวใหญ่กว่าผีผู้น้อย แต่ในชีวิต
ประจำวันแล้ว ผู้ท้าวกับผู้น้อยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และร่วมมือช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี

เช่น มีการลงแขกเพื่อหว่านดำ เก็บเกี่ยว ปลูกอ้อย ตัดอ้อย และปลูกบ้าน เป็นต้น

ลักษณะชุมชนหมู่บ้านลาวไซ่ง เป็นชุมชนเปิดทั้งนี้วิเคราะห์ได้จากข้อห้ามในการ
แต่งงานของลาวไซ่ง คือ ห้ามการแต่งงานระหว่างบุคคลที่มีสายโลหิตเดียวกันและอยู่ใน
ผีเดียวกันหนุ่มสาวลาวไซ่งจะต้องแต่งงานกับบุคคลที่ต่างสกุลต่างผีกัน ถ้า เป็นเครือญาติ
ก็ต้อง เป็นเครือญาติต่างผีกัน จะเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน หรือคนในท้องถิ่นอื่นก็ได้ไม่
จำกัดขอบเขตตลอดจนไม่มีข้อห้ามการแต่งงานกับคนนอกกลุ่ม เช่น คนไทย คนจีน หรือ
คนชาติอื่น ๆ รวมทั้งไม่มีข้อห้ามการแต่งงานระหว่างบุคคลต่างชนชั้น คือชนชั้นผู้ท้าวและชนชั้น
ผู้น้อยสามารถแต่งงานกันได้ มีผลทำให้สถานภาพการ เป็นผู้ท้าว และผู้น้อย เปลี่ยนแปลง
เคลื่อนไหวขึ้นลงได้ โดยเฉพาะผู้หญิงที่ผ่านการแต่งงานแล้ว โดยถือชนชั้นทางฝ่ายชาย
เป็นหลัก และการที่ชุมชนหมู่บ้านลาวไซ่ง เป็นชุมชนแบบเปิดนี้เอง ทำให้ระบบเครือญาติ
ของลาวไซ่งกระจายออกไปในวงกว้างตามท้องถิ่นต่าง ๆ แต่ก็มีพิธีกรรมที่นำเครือญาติ
เหล่านี้มารวมกัน เป็นบางครั้งบางคราว และมีการปฏิบัติพิธีกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดความ
ผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างบุคคลที่เป็น เครือญาติกัน

ส่วนการควบคุมทางสังคมในชุมชนลาวไซ่งนั้น ชุมชนหมู่บ้านลาวไซ่งได้อาศัย
ความเชื่อดั้งเดิมในการนับถือผี โดยเฉพาะผีประจำหมู่บ้าน ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และมี
ภูมิความรู้ในพฤติกรรมของบุคคล ตลอดจน เป็นผู้คุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ให้แก่
หมู่บ้าน เป็นสื่อกลางในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในชุมชน ทั้งนี้ เพราะทุกคนต่างมี
ความเชื่อมั่นในผีประจำหมู่บ้านร่วมกัน ทำให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบ
ศีลธรรม เพราะเชื่อว่าถ้าประพฤติคนไม่ดี ไม่อยู่ในศีลธรรม ผีประจำหมู่บ้านจะล่วงรู้
และลงโทษให้มีการเจ็บป่วยหรือมีอันเป็นไปได้ ดังนั้นความเชื่อในเรื่องการนับถือผี และ
สิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ มีส่วนในการควบคุมความประพฤติ ทำให้บุคคลอยู่ในระเบียบ
วินัยมีศีลธรรม ซึ่งก่อให้เกิดความ เป็นระเบียบในชุมชนหมู่บ้าน

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวไซ่ง
นั้นจะมีความเกี่ยวเนื่องกัน พิธีกรรมโดยเฉพาะพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิมจะสะท้อน
ให้เห็นการกระทำของบุคคลในสังคม และการกระทำก็จะแสดงสถานภาพและบทบาทซึ่ง
จะสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางสังคมอีกต่อหนึ่ง ทั้งในระดับครอบครัวและระดับชุมชน

หมู่บ้าน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพิธีกรรมตามความ เชื่อดั้งเดิมของลาวโซ่ง สามารถสะท้อน ให้ เห็น โครงสร้างทางสังคมของกลุ่มชนได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบกับประสบการณ์จากการศึกษาภาคสนามทำให้ เกิดแนวความคิดที่น่าจะ เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชนลาวโซ่งและการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับชุมชนลาวโซ่งของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

1. ลาวโซ่ง ดังได้กล่าวว่า ลาวโซ่ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มี "สิ่ง" (ตระกูล) แยกต่างกันไปตามการสืบเชื้อสายที่ต่างกันจากบรรพบุรุษ และปัจจุบันลาวโซ่งหันมาใช้นามสกุลแบบไทย โดยตั้งนามสกุลขึ้นใหม่อย่างเป็นทางการ แต่ "สิ่ง" เดิมยังมีไว้สำหรับใช้อ้างถึงความเกี่ยวข้องกันเมื่อมีการประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะพิธีกรรมที่เกี่ยวกับบรรพบุรุษนั้น จะเห็นได้ว่าการที่ลาวโซ่งหันมาใช้นามสกุลแบบไทย เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ ซึ่งนับเป็นผลดีในด้านการปกครองประเทศ แต่ลาวโซ่งน่าจะหันกลับไปใช้นามสกุลที่เป็น "สิ่ง" เหมือนเดิมมากกว่า เพราะจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มชน และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชนไว้ให้ลูกหลานสืบทอดต่อไป เพราะการใช้นามสกุลแบบไทยนั้น นานไปอาจจะทำให้เด็กลาวโซ่งรุ่นใหม่ลืม เลือน "สิ่ง" เดิมของตนเองไปเลยก็ได้

2. เจ้าหน้าที่พัฒนากร เจ้าหน้าที่พัฒนากรที่เข้าไปในชุมชนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาหมู่บ้านนั้น จะต้องเข้าใจความจริงที่ว่า ชุมชนลาวโซ่ง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความสัมพันธ์ทางเครือญาติ มีกฎเกณฑ์แห่งความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้ชายในสังคมลาวโซ่งจะได้รับยกย่องให้ เป็นใหญ่ และมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้หญิง ดังนั้นในการปฏิบัติงาน พัฒนากรจะต้องคำนึงถึงความจริงข้อนี้ เพื่อจะได้เข้าถึงประชาชนในชุมชนลาวโซ่งได้เป็นอย่างดี และเพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาชุมชนลาวโซ่งต่อไป นอกจากนี้พัฒนากรจะต้องเข้าใจว่า ลาวโซ่งนั้นมีประเพณีพิธีกรรมที่เป็น เอกลักษณ์ของกลุ่มที่กระทำสืบต่อมา เป็นเวลานาน จนกลายเป็นประเพณี เช่นพิธีเสน เรือน ซึ่งนับ เป็นพิธีกรรมที่สำคัญที่สุด และลาวโซ่งมีความ เชื่อถือในพิธีกรรมนี้มาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่พัฒนากรไม่ควร เข้า ไปยุ่งเกี่ยวกับพิธีกรรมที่เป็น ความเชื่อของลาวโซ่ง เพราะถ้าเข้าไปเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลง นอกจากจะทำให้ลาวโซ่งไม่พอใจอย่าง ยิ่งแล้ว

ยังทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานอีกด้วย เจ้าหน้าที่พัฒนากรควรจะปรึกษาหารือหรือร่วมมือกับผู้นำในชุมชน ซึ่งได้แก่ผู้ใหญ่บ้านและผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในอันที่จะดำเนินการพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพราะทั้งผู้ใหญ่บ้านและผู้ประกอบพิธีกรรม เป็นบุคคลที่ลาวโซ่งเชื่อถือ ศรัทธา เมื่อผู้ใหญ่บ้านและผู้ประกอบพิธีกรรม เห็นดี เห็นงามในสิ่งที่เจ้าหน้าที่พัฒนากรแนะนำ ลาวโซ่งส่วนใหญ่ในหมู่บ้านก็จะเห็นดี เห็น งามคล้อยตาม ไปด้วย

3. รัฐบาลหรือกรมการพัฒนาชุมชน เนื่องจากลาวโซ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมประจำกลุ่ม ที่ไม่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมของชนส่วนใหญ่ จึงมักไม่มีปัญหาในทางภราดรภาพ แต่ในโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มนั้น ลาวโซ่งมีโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกับคนไทยส่วนใหญ่ ลาวโซ่งยังมีได้ถูกกลืนกลายเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ยังคงรักษาความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มไว้อย่างเคร่งครัด และคงมีการสืบทอดต่อไป ฉะนั้นรัฐบาลหรือกรมการพัฒนาชุมชนจะต้องตระหนักว่า ลาวโซ่ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ควรให้ความสนใจและพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาลาวโซ่งและชุมชนลาวโซ่ง ให้มีความก้าวหน้าทันสมัย เพื่อให้ลาวโซ่งเลิกคิดว่าตนเป็นคนลาว ดังที่ลาวโซ่งหลายคนยังคิดอยู่ โดยให้คิดว่าตนคือคนไทยส่วนหนึ่งของประเทศเพื่อก่อให้เกิดความรักชาติไทย และพร้อมที่จะช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญก้าวหน้า

เนื่องจากลาวโซ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีคนศึกษาวิจัยน้อย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับลาวโซ่งให้กว้าง ขว้างขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะยังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างในชุมชนลาวโซ่งที่น่าสนใจ ควรแก่การศึกษาซึ่งอาจจะ เป็นประโยชน์ในวงวิชาการ และในการวางแผนการพัฒนาประเทศด้วย

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยคาดว่าการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในเรื่องลาวโซ่งได้มากพอสมควร สำหรับผู้ที่สนใจ เรื่องลาวโซ่ง หรือผู้ที่คิดจะทำการวิจัยในเรื่องนี้ต่อไปนั้น น่าจะได้มีการศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมในด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมทางด้านวัตถุโดยเฉพาะ ซึ่งอาจจะ เป็นวัฒนธรรมทางด้าน การแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้และอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนลาวโซ่ง ยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่อย่างเคร่งครัด เมื่อเปรียบเทียบกับคนลาวกลุ่มอื่น ๆ ในประเทศไทย เช่น ลาวพวน ลาวเวียง ฯลฯ

นอกจากนั้นอาจจะศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อห้ามต่าง ๆ ในชุมชนลาวโซ่งให้ละเอียดลงไปว่า มีข้อห้ามอื่นใดอีกหรือไม่ นอกเหนือจากที่ได้ศึกษาไว้บ้างแล้ว ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อจะได้นำมา เป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติงานสร้างสรรค์ความเจริญในชุมชน สำหรับนักภาษาศาสตร์ที่สนใจ เรื่องลาวโซ่ง น่าจะได้ศึกษาภาษาลาวโซ่ง เป็นอย่างมาก เพราะภาษาลาวโซ่งมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ถ้าได้มีการศึกษาทางด้านภาษาประกอบแล้วก็จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางด้านภาษาได้อีกด้วย นอกจากนี้สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ น่าจะได้มีการวิจัยสังคมลาวโซ่งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยสภาพสังคมในปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปโดย เปรียบเทียบกับสภาพสังคมสมัยก่อน เพื่อจะได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาในโอกาสต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย